

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

8. An quis teneatur sub peccato veniali corripere peccata venialia proximi?
Et quid de Religiosis maxime de Prælatibus Regularium, & Gubernatoribus
Reipublicæ, an isti sub mortali peccata venialia ...
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

fratrem iuuaretunc enim solum peccaret talis venialiter.

7. Valer. Reginal. *to. 1. lib. 4. c. 25. num. 336.* Tantum addiderim pro praxi, non esse de mortali facile damnandum priuatum omittentem correctionem fraternam, quia præceptum datum de ea, non est adeo euidentis lumine naturali, quin facile possit ab indoctis ignorari inculpabili ignorantia. Et *num. 346.* A mortali facile excusari possunt homines priuati propterea omittentes fraternam correptionem, quod aliquibus coniecturis, etsi satis leuibus, sibi persuadent nihil per eam se profecturos, aut certe tunc temporis ad eam non teneri: sic autem affecti sunt animo, ut cognoscentes se teneri, aut profecturos esse, nolent omittere, sed charitatem præponere siue timori, siue cupiditati, pro ut præceptum de spiritali elemosyna obligat.

8. Vincent. Filliucius *tom. 2. tract. 28. c. 7. num. 142.* Qui bona fide ex metu aliquo omittit correctionem, credens se per illum excusari à præcepto, quamuis reuera metus non esset sufficiens, non peccat mortaliter. Ratio est, quia non adest in eo voluntas contraria præcepto. Dixi, bona fide, quia si ex malitia, vel ignorantia crassa, vel necessitas proximi maxima esset, non excusaretur.

9. Egidius Trullench. *in Decal. tom. 1. lib. 1. c. 5. dub. 14. num. 7.* si extraneum, aliumve mihi ignotum videam, aut audiam peccantem, non teneor corripere, cum ipsius ingenium ignorem; fieri enim potest, ut iste stimulus agitatus verba proferat contumeliosa, vel alia peccata committat, solent enim aliquando isti, si corripantur, dicere, *Quien os mete a nos en esto?* Hanc etiam sententiam tuetur Diana *part. 3. tr. 5. Miscel. resolut. 93.* vbi ait: Vnde sunt hi tollendi scrupuli ab his, qui volunt corripere aliquos per plateas ciuitatis blasphemantes: nam in tali non tenentur ad præceptum correctionis cum nesciant naturam, & conditionem talium personarum. Ita Trullench, vide etiam ipsum paulo infra *num. 14.*

Quæ hic est infra in Ref. 17 & in alijs eius anor.

Sup, hoc ad litera supra in §. vlt. Ref. 4.

10. Lorca *in 2. 2. D. Th. disp. 45. n. 3.* Quamuis omissio correptionis de mortalibus ex genere mortalibus sit, potest fieri venialis ex imperfectione actus; tunc scilicet quando quis in preparatione animi desiderat salutem proximi, & paratus est subsidium conferre, cum viderit esse necessarium, sed ex quadam tepiditate, & inaduerentia retardatur à correptione, aut non satis perspicit articulum necessitas. Ex quo constat quod S. Th. dicit *art. 2. ad 3.* correptionem posse omitti aliquando meritorie, aliquando cum peccato mortali, & aliquando cum solo veniali.

11. Ioan. Machadus me citato *de perf. Confess. tom. 1. lib. 2. part. 2. tr. 6. docum. 11. num. 7.* Valencia affirmat, que raras vezes pueden succeder, i concurrir las circunstancias necesarias para que la omission deste precepto lleue a ser mortal. *T. Manual Sa fiente, que casi siempre no excede de venial: sino en los Prelados, los quales tienen mayor obligacion, de corregir a sus subditos.*

Quæ hic est Ref. antecessens, & in alia eius primæ not.

12. Et tandem ne deferas recognoscere Granadum quem ego adduco *in part. 4. tr. 4. resolut. 228.* & videbis ferè semper excusari fideles à peccato mortali non adhibendo correctionem, desunt enim sæpius præter supradicta circumstantiæ necessariæ, ut præceptum correptionis obliget, quod patet ex multis resolut. in hoc Tract appositis. Et docet etiam præter Doctores citatos Gasp. Hurtado *disp. 6. de Correc. diffic. 9.* & Francisc. del Castillo *in 3. sent tom. 2. disp. 6. de Correc. quest. 5. num. 10.* Vnde ex his apparet incertitia cuiusdam Theologaltri, qui notauit non bene me dixisse omissionem correctionis difficulter esse peccatum mortale, & ideo volui adducere verba singulorum Doctorum. Sed modò restat pro coronatione

de huius Tractatus duas pertractare difficiles questiones, ideo quæro.

RESOL. VIII.

An quis teneatur sub peccato veniali corripere peccata venialia proximi?

Et quid de Religiosis, maxime de Prælati Religioſi, & Gubernatoribus Reipublicæ, an illi sub peccato mortali peccata venialia subditorum corrigere teneantur?

Et an particulares Religiosi, sicut Prælati, sub eodem onere corripere fratres de peccato veniali teneantur? Ex p. 5. tr. 2. Ref. 38.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam tenent Turrianus *in 2. 2. tom. 1. disp. 86. dub. 2.* Valens *tom. 3. disp. 3. quest. 10. pun. 2. sub fine.* Sotus *de te. gendo secreto quest. 2. concl. 3.* Lorca *in 2. 2. disp. 41. num. 9.* & alij. Quia lex charitatis videtur exigere, ut malum proximi, licet exiguum, impediatur.

2. Sed negatiuam sententiam docet Azorius *p. 2. lib. 12. c. 14. quest. 4.* ex Angelo, & Syluestro. Ratio est, quia quando frater peccat venialiter, gratiam Dei non amittit, ac proinde correctionis præceptum non obligat, quia est ad luendum fratrem. Ergo, &c. Cæteras rationes adducit Layman *in Theolog. moral. lib. 2. tract. 3. cap. 7. num. 3.* & Biber *in 2. 2. q. 33. art. 1. dub. 2.* Sed excipiuntur, qui ratione officij curam aliorum habent, ut Prælati Religionum. Imò fieri potest, ut ij sub mortali peccato venialia subditorum corrigere teneantur, si aliter se habendo, regularis obseruantia grauius minuantur. Et tenent ita docent Thomas à Iesu *in lib. de Visti. tract. 1. c. 6. num. 11.* Miranda *de ordine iudiciario, tom. 1. q. 1. c. art. 1. concl. 5.* Tannerus *in 2. 2. disp. 2. q. 5. dub. 4. num. 76.* Villalobos *in sum. tom. 2. tract. 4. disp. 1. num. 5.* & alij.

3. At plus addit Bañez *in 2. 2. q. 33. art. 1. dub. 2.* Nam supradicta doctrina extenditur non solum ad Prælatos Religionum, sed etiam, saltem in aliquo casu, ad Gubernatores Reipublicæ, sic enim asserit. Sotus addit, Gubernatores Reipublicæ tenentur tales defectus qui sunt venialia peccata grauiora, & consuetæ, expellere à Republica sub peccato mortali, si possint; hoc tamen mihi videtur nimis durum, obligare temporales Gubernatores ad tantam perfectionem, nisi forè sint peccata perturbantia pacem Reipublicæ, vel abusus, qui Reipublicam damnificare possunt, & tales solent esse Pragmaticæ circa curiositatem, vel pretiositatem vestium, quamuis huiusmodi abusus in singulis, non sit nisi veniale peccatum. Sic Bañez, quem sequitur Azorius *ubi supra.*

4. Sed his non obstantibus, loquens etiam de Prælati Religionum, sic asserit Rodriguez *de Ordine iudiciario, cap. 9. num. 7.* Pecaran grauiamente los Prelados no estirpando las costumbres malas de pecados veniales, si son, o pueden ser ocasion de pecados mortales, porque non siendo ocasion de pecados mortales, yo no hallo razon suficiente, para los condenar a peccado mortal, siendo desenyados en el peccar vicios veniales, porque no tiene mayor obligacion el Prelado de mirar por su Republica, que el particular de mirar por su alma, y cierto es, que el particular, que no descarga su alma de las malas costumbres de pecados veniales, no peccat mortalmente, si las tales malas costumbres no son ocasion propinqua de pecados mortales. Ita Rodriguez.

7. Sed supposita contraria sententia, difficultas verò est, an particulares Religiosi teneantur, sicut Prælati, sub eodem onere corrigere fratres de peccato veniali? Affirmatiuè respondet Coninch. *vbi finit. disp. 28. dub. 3. n. 24.* vbi sic asserit. Certum est superiorem Religiosum teneri in suis subditis corrigere peccata venialia, quando alias imminet periculum, ne disciplina religiosa magna ex parte dissolatur, quia tenetur, quantum potest, dare operam, vt hæc tota integritate seruetur. Imò credo certum esse, quemvis etiam priuatum, præsertim si sit membrum illius Religionis, teneri ad eiusmodi correctionem, quando commodè potest, & sperat fructum; quia talis dissolutio est graue valde malum ipsius Religionis; siue totius communitatis, quod ille ex charitate, & fide, quam debet matri suæ, scilicet ipsi Religioni, tenetur impedire. Ita Coninch. Sed citati DD. hoc onus in tali casu imponunt solum super humeros Prælatorum, & nihil asserunt de Religiosis particulibus. Ergo, &c. Cogita.

RESOL. IX.

An sit præceptum sub veniali corrigendi peccata venialia? Ex p. 7. tr. 3. Ref. 7.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet Valentia *romo 3. disp. 3. quest. 10. punct. 2.* Suarez de Char. *disp. 8. sect. 2. num. 6.* & Villalobos in Summa *romo 2. tract. 4. difficult. 2. num. 5.* Lorca in 2. 2. *disp. 41. num. 9.* Petr. Hurtadus *uolum. 2. disp. 162. sect. 8.* Galpar Hurtadus *disp. 6. de Correc. difficult. 5.* Et hanc sententiam docet etiam Cæstrus Palauus *romo 1. tract. 6. disp. 3. punct. 3. num. 3.* Mouetur etiam ratione adducta à Valentia: Charitas, & amicitia, & misericordia in proximum non solum te obligat, ne illi consulas, vel eum adiuues ad peccandum venialiter, sed etiam ne permittas cadere, cum commodè potes à casu remouere: sicut in temporalibus non solum obligatis damnium etiam leue non inferre proximo, sed etiam præcauere, cum possis. Deinde vnusquisque tenetur proximum, sicut seipsum diligere, volendo scilicet proximo ea, quæ tenetur velle sibi: sed tenetur quis sub peccato veniali velle in effectu, & procurare sibi immunitatem à quouis peccato veniali: ergo etiam proximo.

2. Verùm negatiuæ sententiæ adherent Trullench, in Decal. *rom. 1. lib. 1. cap. 5. dub. 14. n. 4.* Duallius in 2. 2. *tract. de Charitate, quest. 9. art. 2.* Fillucius, *rom. 2. tract. 28. cap. 5. num. 118.* Reginaldus, *romo 1. lib. 4. cap. 25. num. 333.* Franciscus del Castillo, in 3. *sentent. romo 2. disp. 6. de correct. quest. 3. parte 2. num. 9.* Torres, in 2. 2. *quest. 33. art. 2. dub. 2.* Reginaldus, *romo 1. lib. 4. cap. 25. n. 333.* Azorius *romo 1. lib. 12. cap. 4. quest. 4. Sæ. ver. Correctio, num. 5.* & alij. Et ratio est, quia per peccatum veniale frater non est perditus: Ergo correctio, quæ ad lucrandum fratrem ordinatur, ex illo Matthi. 18. *Si te audierit lucratus eris fratrem tuum*, in peccatis venialibus locum habere non potest. Secundò, à peccatis venialibus facillimo negotio se potest quis liberare, vel in Sacramento, vel extra: Ergo non indiget auxilio alterius. Tertio, esset graue iugum hanc obligationem hominibus imponere, cum omnes in periculo peccandi venialiter frequentes sint.

3. Sed hæc argumenta parum vrgent, nam fateor Christum Dominum Matthi. 18. locutum fuisse de correctione peccantis mortaliter, non venialiter. At inde non inferitur non esse præceptum de corrigendo fratre peccante venialiter in illò præcepto tacitè inclusum, non quidem sub culpa graui, sed leui; quia

leuiter, & secundum quid per correctionem corrigens lucratur fratrem. Ad secundum respondeo facile posse peccantem venialiter se à peccato liberare, vt verò facilius liberetur, seu vt efficaciter liberetur, indiget correctione. Ad tertium dico non esse graue iugum, quia nec sæpe speratur fructus ex correctione, neque constat de periculo proximi, neque facile abique verecundia eum potes corrigere.

4. Sed putat Coninch *disp. 28. dub. 3. num. 31.* neutram ex his sententiis esse absolutè, & generatim veram; imò credit auctores eam non intendere eas ita absolutè, & generatim asserere: atque adeo putat eos posse conciliari. Respondeo igitur primò; nos communitè non teneri fratrem corrigere ob sola peccata venialia, quando aliud non subest periculum: & hoc satis probant rationes pro secunda sententia allata.

5. Respondeo secundò, valde tamen esse probabile, nos aliquando per se, & secluso alio periculo sub veniali teneri fratrem corrigere ob peccata venialia, quando certæ ad sunt conditiones, scilicet Primò, quòd manifestum sit ipsi peccasse, & quidem in genere peccati venialis aliquo modo grauitè. Secundò, quòd omnino commodè, & sine peccantis offensione eum possim corrigere, ita vt moraliter aliquo modo certus sim correctionem profuturam, & nullo modo obfuturam. Hæc autem obligatio maxime habet locum, quando peccatum esset aliis scandalo, trahendo eos ad imitationem. Ratio est, quia cum eiusmodi peccatum sit notabile proximi malum, & vera Dei offensa, sincera Dei, proximique charitas exigit, vt id ab eo auertam, quando id tam facile facere possum: sicut mala proximi corporalia etiam leuia teneor ab eo auertere, quando sine villo meo incommodo id facere possum. Ergo, &c.

6. His tamen non obstantibus, ego puto correctionem fraternali pro venialibus non esse in præcepto, excluso aliquo casu, de quo *infra*, quia Matthi. 18. vbi potissimum istud præceptum à Christo declaratur, & iniungitur, supponit proximum, cui adhibenda est correctio, esse perditum, & æternæ damnationi obnoxium: aliter enim non dixisset; *Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum*; cum ergo peccata venialia tantam ruinam in nobis causent probabile est ordinariè nos non teneri pro peccatis venialibus, fraternali correctionem adhibere. Deinde si a seculis singulis ferè momentis, homo ad id teneretur, propterea quòd peccata venialia sunt quotidiana, & septies in die id est, multoties in ea incidimus hoc autem valde esset incommodum & durum; igitur proprie & ordinariè tantum pro peccatis mortalibus ad correctionem tenemur.

RESOL. X.

An in peccato Correctionis Fraternali detur paruitas materia?

Et docetur Prælatos Religionum peccare mortaliter, quando negligunt corrigere peccata venialia in suis Religionibus committi solita, si ex correctionis omissione disciplina Regularis imminatur. Ex p. 5. tr. 5. Ref. 66.

§. 1. Respondeo correctionem fraternali per se interdum ad mortale obligare, * nam per accidens ratione leuitatis materiæ vt obseruat Duallius in 2. 2. *D. Thoma tract. de char. quest. 9. art. 2. ad 3.* vt si proximus tantum peccauisset venialiter, regulariter loquendo onittere correctionem, non est peccatum mortale. Dixi regulariter propter Sotum;

* Sup hoc supra in Ref. 8.